

Josep M. Cabané: *Projecte Memòria i Ceguesa: K. L. Ebensee i altres quadres.*

H Associació per a les Arts Contemporànies

Sala H, Vic

Del 24 de març al 7 de maig del 2006

Dins del cicle *Quan els extrems es toquen* a càrrec de Jeffrey Swartz s'ha presentat l'exposició "K.L. Ebensee i altres quadres", com a part del projecte *Memòria i ceguesa*, que l'artista Josep Maria Cabané desenvolupa sobre la memòria de l'extermini nazi i la seva representació. Cabané porta uns anys treballant sobre la qüestió de la memòria partir d'un esdeveniment cabdal del segle XX que s'imposa com a punt d'inflexió en la manifestació del mal a la condició humana. Aborda els diferents aspectes essencials d'aquests episodi fonamental: el seu lloc en el temps, la gestió i vigència del seu record com a document i monument necessaris per a la seva elaboració moral i política en el present. Diem monument amb tota la intenció, ja que si el genocidi necessita d'uns espais i unes arquitectures per al seu acompliment, la seva assimilació, denúncia i apropiació per part de les víctimes i per part de la humanitat precisa també d'una arquitectura de la memòria, legítima, subtil però determinada i persistent que desmantelli no només físicament sinó simbòlica aquella de l'ominosa crueltat.

Una experiència determinant per a Cabané va ser la seva visita al lloc del camp d'Ebensee, on va fer una xocant constatació: pràcticament tot rastre del camp havia desaparegut i la zona s'havia urbanitzat, amb criteris de burgès i confortable suburbi. A partir d'aquesta manifestació de l'esborrament i la negació, Cabané dona un gir a la seva obra pictòrica, orientant-se cap a una cerca aprofundida i difícil, on cal superar el silenci sense caure en els perills de l'estetització i del sentimentalisme. La temàtica en que se centra Cabané és intensa i complexa, d'una ambició arriscada de que manca sovint l'art contemporani, en enfrontar-se a problemes fonamentals de la condició humana i, alhora, a un esdeveniment molt precís i concret que s'ha abordat i s'ha d'abordar de perspectives molt altres que les de l'art. En això, però, coincideix amb d'altres experiències que marquen una evolució interessant en alguns àmbits de l'art, amb preocupacions que van molt més enllà de cert sociologisme fàcil i suposament crític però inoperant, i on la història, en el sentit fort del terme, és al nucli de la reflexió. Pensem, és clar, en el magnífic treball portat a terme per Francesc Abad amb el Camp de la Bota. L'èxit de les recents jornades sobre art i memòria a Can Xalant són una prova més d'aquesta tendència.

La singularitat i el valor de la proposta de Cabané rau en l'ús i anàlisi dels principis expressius -dir, explicar, representar- davant d'un episodi límit de la història: trobar la manera de dir allò que sembla superar el llenguatge, però a més, denunciar i posar de relleu el procés d'esborrament físic i en l'imaginari que, per interès o per deixadesa, es pot produir en un escenari com el d'Ebensee. Així, Cabané estudia plàsticament la idea de l'absència i la permanència, de la dissolució i la persistència, de l'aniquilació i de l'estranya pervivència, en buit, en negatiu, del dolor dels vius, com quelcom que hi és i que la consciència pot i ha de recuperar per poc que escolti o observi a través d'uns traços que semblen esvaïts però d'on certes traces resten amb una impertinència punyent.

Cabané ja havia presentat la instal·lació *Anamnesis*, a La interior bodega a Barcelona, amb una peça que feia pensar en Boltanski pel recurs a l'acumulació de roba com a referència als cossos absents. Però l'efecte era ben diferent i cercava, amb pudor i

eficàcia alhora, un efecte emotiu i simbòlic dramàtic. D'alguna manera, Cabané tracta de fer emergir, aflorar, el record en allò que té concret i universal. Les peces exposades a Vic tracten essencialment d'aquesta ambivalència entre l'esborrament i la persistència. El plànol del gueto de Varsòvia, des d'on sortiren 270.000 jueus cap a Treblinka, apareix per sostracció, com una ombra blanca. Enganyosament, podria semblar una estructura formalista de tipus abstracte o un plànol urbanístic qualsevol, però quelcom ens inquieta, demana de ser explicat i de manifestar-se, creant una tensió que donarà autèntica força a l'imatge quan se'n reveli mentalment, com sorgia la imatge del revelat fotogràfic. L'esquerdament del guix, preparat segons la tècnica més tradicional de les imprimacions de la pintura renaixentista que era la base per a tota imatge, evoca la ferida i la ruïna.

Cabané cerca, amb un paradoxal ús dels recursos plàstics de la destrucció i la dissolució, la manifestació i establiment d'imatges arquetípiques. Els 186 esgraons de la pedrera de Mauthausen, construïts per presoners republicans i per on els presoners de tota condició pujaven a mà les pedres que allà s'hi produïen, segons una versió més cruel de l'absurditat del càstig a Sísif, creen una escala que gràficament esdevé emblemàtica. Els *Caput Mortuum* són la representació de la mort a partir del cap d'un cadàver i de les connotacions fúnebres del nom donat al color vermell venecià. La mort adquireix aquí una presència genèrica. Aquestes obres són en alguns casos inquietants, en d'altres torbadores i quasi líriques. La memòria és una construcció ideològica que compta amb l'emoció. Cabané ho sap, pren partit i actua.

Àlex Mitrani